

Allvarlig kritik mot Försäkringskassan för att bl.a. ha dröjt med att verkställa en kammarrättsdom

Beslutet i korthet: Den 24 februari 2010 inkom till Försäkringskassan en dom från kammarrätten som innebar att den försäkrade hade rätt till föräldrapenning med ett högre belopp än det som tidigare utbetalats. Istället för att omedelbart verkställa domen avslutades ärendet utan att några verkställande åtgärder hade vidtagits. Därefter arkiverades akten. Först efter drygt ett år och fyra månader, och då efter att den försäkrade själv hade hört av sig, uppmärksammades misstaget och domen verkställdes. ChefsJO uttalar allvarlig kritik mot Försäkringskassan i denna del samt finner att myndigheten även förtjänar kritik för att inte ha återkopplat till den försäkrade som utlovat.

Anmälan

I en anmälan, som kom intill JO den 21 februari 2012, anförde AA bl.a. att Försäkringskassan under lång tid helt ignorerade att kammarrätten hade upphävt Försäkringskassans beslut att endast bevilja honom föräldrapenning på garantinivån. När han ett år efter domen kontaktade Försäkringskassan och frågade varför den inte verkställts, var det inte någon som kunde svara på hans frågor. Några månader senare gjorde Försäkringskassan en mindre utbetalning och meddelade att någon ytterligare utbetalning inte kunde göras eftersom den andre föräldern redan hade tagit ut resterande dagar.

Utredning

Ärendet remitterades till Försäkringskassan som anmodades att yttra sig över det som AA anförde. I remissvar den 8 maj 2012 anförde Försäkringskassan följande.

Utredning

AA ansökte om föräldrapenning för vissa dagar under perioden den 19 mars till och med den 20 april 2001. Den 21 december 2001 beslutade Försäkringskassan om föräldrapenning på så kallad garantinivå.

AA överklagade Försäkringskassans beslut. Kammarrätten i Sundsvall meddelade genom dom den 23 februari 2010 att AA föräldrapenning skulle grundas på hans arbetsinkomst.

Registratorsfunktionen vid omprövningsenheten i Göteborg tog emot kammarrättsdomen den 24 februari 2010. På omprövningsenheten avslutade man ärendet i diariet och lät arkivera akten. Domen verkställdes aldrig.

AA kontaktade Försäkringskassan den 29 juni 2011 med anledning av att Försäkringskassan inte hade verkställt domen. Dagen därpå meddelade Försäkringskassan honom att man skulle rekvirera akten i grundärendet. Akten behövdes för att kunna göra en tilläggsutbetalning.

Den 14 juli anlände akten från Centralarkivet. Samma dag gjordes en tilläggsutbetalning till AA för den aktuella perioden utifrån hans då gällande sjukpenninggrundande inkomst. Tilläggsutbetalningen avsåg tidigare utbetald föräldrapenning upp till motsvarande sjukpenninggrundande inkomst, i enlighet med kammarrättsdomen.

AA fick samma dag via e-post meddelande om utbetalningen. I ett svar frågade han vad som skulle hända med de perioder som han varit föräldraledig efter den 20 april 2001. AA informerades helt korrekt om att han måste ansöka om föräldrapenning för de perioder som han varit ledig, för att ett beslut skulle kunna fattas. Han informerades också om att samtliga föräldrapenningdagar för barnet var förbrukade, då den andre föräldern tagit ut dessa under den tid som han inte omfattades av svensk socialförsäkring.

Den 9 september kontaktade AA huvudkontoret (Verksamhetsområde Processjuridik) för råd och stöd i ärendet. Vid flera tillfällen fick AA besked om att han skulle få återkoppling på sina frågor, men det skedde inte som utlovat.

Försäkringskassans slutsatser

Angående frågan om verkställighet

Försäkringskassan verkställde inte omedelbart kammarrättens dom. Först när AA själv kontaktade Försäkringskassan togs initiativ i ärendet.

För ändringsdomar från kammarrätt gäller särskilda rutiner.

Registratorsfunktionen på berörd funktion ska bland annat skicka en kopia av domen till den del av Försäkringskassan som ska verkställa domen, i detta fall NFC Skellefteå, med ett meddelande om att den ska verkställas direkt och med förtur. Ärendet ska därefter avslutas i diariet och akten ska arkiveras.

Den registrator som avslutade ärendet och arkiverade akten observerade inte att någon kopia för verkställighet inte hade skickats till NFC Skellefteå.

I detta ärende har flera kontrollmoment för verkställighet fallerat.

Försäkringskassan beklagar djupt det inträffade.

Utebliven återkoppling

AA har vid flera tillfällen utlovats återkoppling utan att så har skett. Här har Försäkringskassan brustit på ett sätt som inte är acceptabelt. Ett samtal har ägt rum med den aktuella handläggaren.

AA kommenterade yttrandet och anförde bl.a. följande. Kammarrättens dom är fortfarande inte verkställd fullt ut. Domen gäller alla dagar som han tog ut, inte bara de dagar som togs ut innan Försäkringskassan fattade sitt första felaktiga beslut. Han fick aldrig någon information om att han var tvungen att ansöka om föräldrapenning för de perioder som han var ledig. Han rekommenderades heller inte att göra någon ansökan utan fick tvärtom veta att det var fel väg att gå eftersom dagarna var förbrukade av den andre föräldern. Istället fick han

rådet att begära skadestånd. Hans försök att få information om hur han skulle gå till väga med det ledde inte någon vart.

Försäkringskassan gavs möjlighet att kommentera det som AA hade anfört och anförde i yttrande den 27 augusti 2012 följande.

Frågan om verkställighet

Bakgrunden till ärendet framgår av Försäkringskassans tidigare yttrande till JO i vilket Försäkringskassan bl.a. beklagat att verkställighet av kammarrättsdomen inte skedde omedelbart. Då verkställighet av kammarrättens dom emellertid skedde, gjordes detta genom att AA kompenserades för mellanskillnaden mellan den föräldrapenning med garantibelopp han tidigare erhållit och den föräldrapenning på så kallad sjukpenningnivå som kammarrätten genom domen konstaterar att han är berättigad till. Försäkringskassan har alltså vid verkställighet av domen gjort en utbetalning till AA med mellanskillnadsbeloppet upp till den sjukpenninggrundande inkomst (SGI) som var aktuell för de dagar med föräldrapenning som han tidigare hade begärt ersättning för. Någon utbetalning av föräldrapenning utöver de dagar med föräldrapenning som AA tidigare erhållit ersättning för, har inte varit aktuell vid verkställighet av domen, eftersom domen enligt Försäkringskassans tolkning enbart omfattade dessa dagar.

Angående information om ansökan samt information om möjligheten att begära skadestånd

För att Försäkringskassan formellt ska kunna ta ställning till rätten till en förmån, i detta fall rätten till föräldrapenning, krävs att den försäkrade gör anspråk på den aktuella ersättningen. Detta sker genom att den försäkrade ansöker genom att lämna in en begäran om förmånen till Försäkringskassan. Det är först genom att en begäran om föräldrapenning kommer in till Försäkringskassan som Försäkringskassan kan utreda och besluta om förmånen.

AA har i sin skrivelse uppgivit att han, tvärtemot vad Försäkringskassan gjort gällande i sitt yttrande till JO av den 8 maj 2012, inte har informerats om att han varit tvungen att ansöka om föräldrapenning för att få till stånd ett beslut i saken. Försäkringskassan vidhåller sin tidigare inställning i denna del då den handläggare AA var i kontakt med vid Försäkringskassan enligt uppgift vid ett flertal tillfällen påtalat för AA att han var tvungen att komma in med en ansökan om föräldrapenning för de tider han varit föräldraledig från sitt arbete för att rätten till föräldrapenning skulle kunna prövas och för att ett beslut skulle kunna fattas i saken. AA har vid samtalen uttryckt viss oro för att det då skulle kunna komma att bli en ny lång process samt att han haft uppfattningen att det skulle kunna äventyra hans eventuella rätt till skadestånd. Försäkringskassan anser därmed att han uppfattat informationen om vikten av att begära föräldrapenning för att erhålla ett överklagbart beslut.

Det finns inte något hinder för en enskild varken att begära en ersättning för att få saken prövad, eller att begära skadestånd. Det är tillräckligt att det inkommer en handling till Försäkringskassan där det framgår vilken avsikt den enskilde har med sin skrivelse. Det står fortfarande AA fritt att framställa ett anspråk på skadestånd mot Försäkringskassan om han anser att Försäkringskassan har orsakat honom skada. Allmän information om hur man går tillväga för att begära skadestånd finns tillgänglig via Försäkringskassans webbsida, www.forsakringskassan.se. Försäkringskassan har idag översänt denna information till AA.

Försäkringskassan har inte uppfattat att det sedan JO-anmälan gjordes i februari 2012 finns någon ytterligare utestående fråga där AA fortfarande väntar på att bli kontaktad.

AA kommenterade yttrandet.

I ett beslut den 24 april 2013 anförde *chefsJO Fura* följande.

Bedömning

Av 112 kap. 5 § socialförsäkringsbalken framgår att Försäkringskassans eller en allmän förvaltningsdomstols beslut i bl.a. ärenden om föräldrapenning ska gälla omedelbart, om inget annat föreskrivs i beslutet eller bestäms av en domstol som har att pröva beslutet. Att ett beslut gäller omedelbart innebär inte endast att det är verkställbart utan också att det ska verkställas så snart som möjligt. Ett visst dröjsmål med verkställigheten kan godtas i de fall då Försäkringskassan framställt ett yrkande om inhibition av domstolens dom och beslut avvaktas i den frågan. Denna situation var dock inte aktuell i AA:s ärende.

Av utredningen framgår att kammarrättens dom kom in till Försäkringskassan den 24 februari 2010. Domen skulle ha verkställts omedelbart. Ärendet avslutades emellertid utan att några verkställande åtgärder hade vidtagits. Därefter arkiverades akten. Först efter drygt ett år och fyra månader, och då efter att AA själv hade hört av sig, uppmärksammades misstaget och domen verkställdes. Jag är mycket kritisk till det som har framkommit i denna del. Försäkringskassan förtjänar allvarlig kritik för det inträffade.

Försäkringskassans remissvar visar att myndigheten även har brustit i service genom att inte återkomma med utlovade svar på frågor som AA ställt. Försäkringskassan förtjänar kritik för den uteblivna återkopplingen.

Det som AA har anført i övrigt föranleder inte någon kritik eller något uttalande från min sida.